

שרון מועלים

איוה ניר גוכן
דברים שרופאים לא מספרים

האם אהבת אם מנצחת מחלות?

וכמה רחוק יגיעו הורים ששמעו שהכל אבוד

מה אתם מוכנים לעשות כדי להציל חיים - את אלה של ילדכם, למשל? אל תשיבו מיד. השבו על כך בעורכם קוראים את הסיפור הבא.

אדם הוא ילד שסובל ממחלת דם תורשתית נדירה, וכדי לשרוד בשלום את ילדותו הוא זקוק להשתלת מח עצם. השתלת מח עצם היא טיפול מסוכן שיכול להביס יותר ממאה מחלות נוראות כגון לויקמיה ולימפומה, וכשלים במערכת החיסונית. ניתוח השתלת מח עצם שנערך בחולה איירס בסוף 2008 נקשר עם הצלחה בלבוש את התקרומות מחלתו.

מה כל כך מיוחד במח עצם? ברקמה הספוגית הזאת, שנמצאת בתוככי העצמות שלנו ומוזהה כמעט 4% ממשקל הגוף, ישנם תאים שנקראים "תאי גזע" שיכולים להיפתח למגוון של סוגי תאים אחרים. מח העצם, בין היתר, אחראי לא ספקת דם חדש ונקי בגופנו.

יש לזכור שדם אינו עשוי רק מהכדוריות האדומות, אותם תאים רמזי דיוסקית שמכילים את ההמוגלובין שמסיע בחיבה הגוף את ההמצן שאנחנו נושמים. יותר ממחצית מהדם הוא נוזל שמעביר בגוף סוכרים

ושומנים להאכיל בהם את תאינו הרעבים, ובמקביל מאתר פסולת, ומנטרל אותה או מפריש אותה מהגוף. דרך אגב, סרטני ים מעבירים את ההמצן בגופם באמצעות הלבון אחר מהמוגלובין, ולכן נוזל החיים שלהם אינו דם אדום. וישנם גם חרקים כגון יתר שים שפשוט נוטלים להמצן להתפשט בגרם פם הקטנטן ומסתררים ללא נוזל חיים. לכן, הדם שאתם רואים כאשר אתם הורגים יתוש בחבטה הוא כנראה שלכם.

אבל בגופו של אדם הקטן ודם דם, ודמו היה נגוע במחלה, והוא נזקק למח עצם חדש שייצר רכיבי דם בריאים שיחליפו בהדרגה את דמו החולה. כאשר משתלים מח עצם, צריכה להיות התאמה גנטית בין התורם לבין החולה, אחרת הגוף "דוחה" את ההשתלה והורג את התאים המושתלים. ולאדם לא נמצא תורם ככל המאגר העולמי הממוחשב של תורמי מח עצם. זה קורה לא מעט. גם לילדה עמית קרוב לא נמצא בשעתו תורם, לא במאגר הממוחשב ולא בכי-80 אלף דגימות הדם שנאספו מהציבור בישראל.

ברגעים כאלה, ההורים מבינים שהם צריכים לפתור את הבעיה בעצמם. וכאן אנחנו גם חוזרים לשאלה: מה תהיו מוכנים לעשות כדי לתת לילדכם סיכוי לחיות?

לאדם לא נמצא תורם בכל המאגר העולמי הממוחשב של תורמי מח עצם - בדיקת כפי שקרה לפני שנתיים לילדה עמית קדוש. אלף שהוריו של אדם חשבו על פתרון אחר

ד"ר מועלים הוא מומחה לביולוגיה אבולוציונית ומחבר רב המכר "חוקא החלשים שורדים" asksharon@calcalist.co.il

שיזף רפאלי

מתבונן בעולם החדש

את מי אנחנו מנסים לרכך?

על מקורו העתיק של המשפט "זה לא איש, אבל"

האם אני היחיד שחש עלבון קל כאשר בן שיח שיש לו דבר ביקורת פותח במילים: "אני לא רוצה להעביר ביקורת, אבל?" זה מקרים את דבריו במילים "אל תיפגע כשאני אומר את זה?"

איכשהו השתרש אצלנו נוהג להקדים מסרים קשים במילות פתיחה שאומרות בדיוק את ההפך מהם. "עם כל הכבוד" כשאין כבוד, "אני לא רוצה לחטט" כשאנחנו רוצים לחטט, "אני לא בא לומר ש" כשאנחנו באים לומר ש, ו"צר לי ש" כשאנחנו רוקים על השולחן.

ואני הרי איננו הנעלב היחיד מהנוהג המוזיק הזה. מבחן התוצאה מלמד פעם אחר פעם שהליטופים המילוליים גורמים למסר ההפוך שאחריהם רק להכביע ולהכאיב יותר. דברי הפתיחה המלטפים נתפסים תמיד כהתנשאות או עלבון הוריים מנצחת את הגורל. לא תמיד זה מצליח.

למה אנחנו משמיעים ליטופים מילר

הליטופים המילוליים שאחריהם מגיעים ה"אבלי" והמסר הקשה לרוב רק מעליבים את האינטליגנציה ומכעיסים יותר. אז למה הם שם? נראה שיותר מאשר שאריות של נימוסים רחוקים, שנועד לנטרל את בן השיחה

ליים ריקים שעושים רק נזק? כבר במקרא אמר הנביא ישעיהו: "העם הזה, בפיו ובי שפתו כבדוני ולבו רחק ממני, ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלומדה" - היראה והכבוד, התלונן, הוא "מצווה מלומדה", כוונת טובות שעם השנים נהפכו להרגל אוטומטי, שמאחוריו לא נותרה כוונה. לפי ישעיהו, הכנות והכוונה הולכות ונעלמות מהמילים שאנחנו אומרים ואת מקומם תופס מסך עשן של מנהגי נימוס.

אך ייתכן שהמקור אינו מצוות נימוס שנשכחה, אלא דבר שנעשה בכי וונה תחילה. בתרבות יוון העתיקה, שצימחה בתקופת הנביאים, תורת הרטוריקה והשיחה היתה מרע מפותח. היוונים מיינו את משפטי ומכעי השפה האנושית לכמה עשרות סוגים של "אמצעים רטוריים". בעיניהם, כל אמצעי רטורי היה בעל אופי, מבנה ותכלית מעשית. ב"סנטנטיה", למשל, נמנעים מלטעון טענה ברורה ולי גבותה ובמקום זאת מצטטים פתגם ידוע - "מה שבא בקלות הולך בקלות", להבין זה לסלוח", או כל מה שמספיק מעורפל ומעורר הסכמה. ב"אנפורה" חוזרים על אותה מילה שוב ושוב במשפטים עוקבים. גם האנלוגיה, המטאפורה והאנטיטזה מגיעות מאותה רשימה נושנה. באותה רשימת אמצעים מופיע גם ה"פרוקטל" פסיס", המסירר בשיטות הרטוריקה. הפ"רוקטלפסיס הוא תנועת הג'אג'יטסו של הוויכוח - צפיית ההתנגדות של בן השיח, וניטרול ההתנגדות בכך שאנו נביע אותה לפניו, ונשלול אותה לאחר יד. הוא יתח מק מריון במעשיו בטענה ש"זה לא מענייני" אפתח ואומר "זה אמנם לא ענייני,

אני נרדך כאשר אני שומע מילות הקדמה. יהיו אלה פרוקטלפסיס, מצ" וות אנשים מלומדה, ניסיון של אנשים להוליך שולל את עצמם או סתם מבוכה, אני מתמלא בספקות כאשר אומרים לי "אין ספק", לא משתכנעו כשאומרים לי "כמובן", מפקפק בהגיגותו של מי שאומר ש"למען ההגיגות יש לומר" ולא סומך על המצויים "סמוך עליי". על מילים להחרי את המחשבות ולתאר את העולם, לא לערפל ולהתצלל. ואני לא מתכוון לפגוע אישית באף אחד פה.

מחפ" רפאלי הוא ראש מרכז שגיגי ובית הספר לניהול באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

מה הלאה

אחר רז
עדכונים מהשטח

1

אתר: ויקיפדיה מדברת
Qwiki יודע מיליוני דברים, אומר הטאגלין של השירות הפלאי הזה, אבל גם הוא לא מסגיר את כל יכולותיו: השירות Qwiki, מעין גרסה מדברת של ויקיפדיה, מחבר טקסטים, תמונות ודקלומים ממוחשבים לכתוב מולטימדיה קצרות וממצות על אלפי נושאים. השירות נמצא כרגע בשלב האלפא, אבל צריך להיות ממש סמבל כדי לא להתרגש מהפוטנציאל המזהיר שלו.
<http://www.qwiki.com>

2

עיתונות: הציולמים הדרמטיים של השנה
סוכנות הידיעות רויטרס בחרה את 55 התמונות הטובות ביותר שהגיעו השנה מצלמיה ברובי העולם. אחד הציולמים המרשימים ביותר מתעד פקיסטנים נושאים נאבקים על מזון ממסוק הסיעי, ברגע שגראה - בזכות התאורה והקומפוזיציה המושלמת - כמו ציור מופת מוקופת הרנסנס.
<http://reut.rs/fMobPx>

3

משחקים: הסוס המנצח של 2010
המגזין "Popmatters" בחר בחמשת משחקי הפלאש של השנה. במקום השלישי סנסציונית הפלטפורמה הקווירית "Robot Unicorn Attack", ובראשן המשחק Loved, שהשרה עלי כל כך הרבה אימה וחוסר נחת שגורתי את הדפדפן בהיסטוריה 40 שניות לתוך המשחק.
<http://bit.ly/t8hdRs>

4

עיצוב: ארון מדרגות
ארון המגירות הזה יושב בול על אנשים נמוכים שחיים בדירות קטנות. המגירות התחנות נמשכות החוצה על מסילה, ויוצרות גרם מדרגות קומפקטי שחוסך את הצורך בסולם כדי להגיע לקומות העליונות של הארון. מבריק.
<http://bit.ly/gGnbAq>

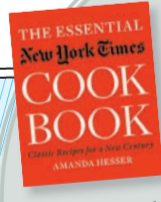

5

מתנות: כריסמס פופ
לקראת חג המולד מציג בלוג העיצוב מדרין Core77 מתנות שמרכיב 77 הצעות למתנות מושלמות בפחות מ77 דולר. תמצאו שם קופסה מוזיקלית בהרכבה עצמית, קש שתייה בצורת משקפיים, ספינת קרב עם חיבור USB, ועוד דברים קצת פחות שטוחים, אבל ממש לא פחות מהממים.
<http://bit.ly/e5Uagi>

אוכל: מתכוני "הניו יורק טיימס"
ב-932 עמודיו מרכז "The Essential New York Times Cook Book" את מיטב המתכונים שהופיעו בעיתון החשוב בעולם מאז החל לסקר את תחום האוכל, בסביבות 1850. התוצאה הבלתי נמנעת היא האנציקלופדיה האולטימטיבית של המטבח האמריקאי בן זמננו. נראה אתכם אומרים לזה לא.
<http://amzn.to/hjpnSC>

7

אופנה: שרוכיעל
אם אתם רוכעים על מה להוציא את הכסף שלכם אבל יש לכם געליים יפות, למה שלא תפנקו אותן בוג שרוכים של מארק ג'ייקובס שעושים 100% נילוף ברגע הראשון איש לא יבין למה אתם שמים את הרגליים על השולחן במשרד. גם ברגע השני לא, זה כנראה יהיה הקיץ שלכם להסביר איזו גזומה מטופשת תקפה אתכם. 4 דולר, בחנות המעצב.
<http://bit.ly/7JO8N>

